

ŽIVOTOPIS NÁRODŮ

Všechny hluboké změny, které nastávají v lidském vědomí, způsobují ze své vlastní podstaty typické ztráty paměti. Z tohoto zapomínání se za konkrétních historických podmínek rodí vyprávění. Poté co člověk zažije fyziologické a emoční změny, které přináší puberta, nemůže si již „pamatovat“ vědomí dětství. Kolik z těch mnoha dnů, které uplynuly mezi prvními dětskými léty a ranou dospělostí, nenávratně zmizí a nelze si je již nikdy přímo připomenout! Jak zvláštní je to, že potřebuji pomoc někoho jiného, abych se dozvěděl, že to nahé nemluvně na zažloutlé fotografii, které se šťastně rozvaluje na dece či v dětské potýlce, jsem právě já. Fotografie, toto zdravé dítě věku technické reprodukovatelnosti, je pouze nejnaléhavějším z obrovského množství zaznamenaných důkazů (rodné listy, deníky, vysvědčení, dopisy, lékařské záznamy a podobně), které zachycují jistou zjevnou kontinuitu a současně zdůrazňují její vymizení z paměti. Z tohoto odcizení pochází pojetí osobnosti, tedy *identity* (ano vy a to nahé nemluvně jste zcela identičtí), jíž je nutné vyprávět, neboť si ji nelze „zapamatovat“. Přestože biologie dokazuje, že každá buňka lidského těla se za sedm let zcela vymění, každoročně zaplavuje trhy kapitalismu technologie tisku množství autobiografií a životopisů.

Tato vyprávění, stejně jako noviny a romány, o nichž jsme pojednali v 2. kapitole, jsou zasazena do homogenního, prázdného času. Jejich kostra je tudíž historická a jejich rámec sociologický. Proto tolik autobiografií začíná okolnostmi života rodičů a prarodičů, o nichž může mít ten, kdo píše vlastní životopis, pouze nepřímé důkazy. A proto se životopisec tolik snaží zaznamenat kalendářní data (n. l. /p. Kr.) dvou biografických událostí, které si osoba, o níž píše, nikdy nemůže pamatovat: datum narození a datum úmrtí. Nic nám jasněji nepřipomene tento moderní charakter vyprávění než úvod Evangelia svatého Matouše. Evangelista nám totiž nabízí strohý seznam jmen třiceti mužů, kteří tvoří řadu po sobě následujících zpoditelů – od praotce Abraháma po Ježíše Krista. (Žena je zde zmíněna pouze jednou, a to nikoli proto, že by byla zploditelkou, ale proto, že šlo o nežidovskou Moabitku). K Ježíšovým předkům není připojeno žádné datum, nemluvě o sociologických, kulturních, fyzi-

logických či politických informacích. Tento styl vyprávění (který také odráží to, že betlémská roztržka s časem se stává součástí paměti) byl pro svatého genealoga zcela rozumný, neboť o Kristovi nemyšlel jako o historické „osobnosti“, nýbrž jako o skutečném Božím synovi.

S národy je tomu stejně jako s moderními lidmi. Vědomí, že je něco zasazeno do sekulárního času série, který naznačuje kontinuitu a zároveň „zapomínání“ této kontinuity – což je výsledek roztržky s časem na konci 18. století – vytváří potřebu určitého vyprávění „identity“. Tento úkol má plnit Micheletův soudce. Přesto je mezi vyprávěním o osobě a o národu zásadní rozdíl v použití prostředků. V sekulárním příběhu „osoby“ existuje určitý začátek a konec. Člověk, rodící se z určitých rodičovských genů a společenských podmínek vstupuje krátce na historickou scénu, kde až do své smrti hraje určitou roli. Poté vrhá jen stín přetrvávající slávy či vlivu. (Představme si, jak by dnes bylo zvláštní ukončit vyprávění o Hitlerově životě poznámkou, že 30. dubna 1945 odešel přímo do pekla.) V případě národů se však nedá jasně určit datum jejich narození, a pokud někdy dojde k jejich smrti, je to vždycky smrt nepřirozená.³⁵ Protože neexistuje žádný Původce, životopis národa nelze napsat na způsob evangelia, „po proudu času“, prostřednictvím plodivého řetězce počtů. Jedinou alternativou je tak říkajíc vytvarovat ho „proti proudu času“ – dojít k člověku pekingskému, jávskému, ke králi Artušovi, kamkoli vrhne své mihotavé světlo lampa archeologie. Toto přetváření však vyznačují úmrtí, která jakousi podivnou inverzí tradiční genealogie mají prapočátek v současnosti. Druhá světová válka „plodí“ první světovou válku; ze Sedanu pochází Slavkov; předchůdcem varšavského povstání je Stát Izrael.

Úmrtí, která strukturují životopis národa, jsou však zcela zvláštního druhu. Na 1200 stranách svého díla *La Méditerranée et le Monde Méditerranéen à l'Époque de Philippe II* se Fernand Braudel zmiňuje o Renanově „Bartolomějské noci“ pouze letmo, přestože k ní došlo *nel mezzo del cammino* habsburské dynastické vlády. „Les événements,“ píše mistr (sv. 2, s. 223), „sont poussière; ils traversent l'histoire comme des lueurs brèves; à peine naissent-ils qu'ils retournent

³⁵ Pro tento typ apokalypsy bylo teprve celkem nedávno poprvé použito slovo „genocida“.

déjà à nuit et souvent à l'oubli.“ („Události jsou pouhý prach; historií problikávají jako krátké záblesky; sotva se zrodí, již se vracejí do tmy a často v zapomnění.“) Úmrtí, na nichž podle Braudela záleží, jsou tyto nesčetné anonymní události, které poté, co se shromáždí, učiní se z nich průměr a změní se v sekulární statistiky úmrtnosti, mu dovolí zmapovat zvolna se měnící životní podmínky milionů anonymních lidských bytostí, jejichž národnost je to poslední, na co bychom se měli ptát.

Z Braudelových nelítostně se hromadících hřbitovů si však životopis národa – navzdory současným statistikám úmrtnosti – vybírá exemplární sebevraždy, dojímavé příklady mučednictví, atentáty, popravu, války a holocausty. Aby však posloužily účelu vyprávění, je nutné, abychom na tato násilná úmrtí vzpomínali (a zapomínali) jako „na naše vlastní“.